

УДК 338.24:330.131.5

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Белопольський М.Г., д.е.н., професор, віце-президент АЕН України, Чигарьов Д.В., аспірант

*Приазовський державний технічний університет,
Україна, 87500, м. Маріуполь, вул. Університетська, 7*

chigarevdmity@gmail.com

Необхідність удосконалення управління ефективністю функціонування і розвитку промислового підприємства у сучасних нестабільних умовах господарювання дозволяє визначити ефективність розвитку як процес щодо поступового забезпечення досягнення цілей розвитку за видами діяльності підприємства за різних умов впливу ринкової складової, який включає три основні етапи. Перший етап полягає у моніторингу зовнішнього оточення підприємства і своєчасне реагування дієвими заходами на зміни, що відбуваються; другий етап – у забезпеченні ефективності усіх видів діяльності на основі узгодженості за видами діяльності ресурсних, грошових і товарних потоків; третій етап – у створенні конкурентних переваг промислового підприємства на ринках товарів на основі запровадження інновацій. Вірогідність досягнення цілей розвитку на кожному етапі залежить від досягнутого рівня ефективності розвитку. На відміну від існуючих визначень ефективності розвитку, у запропонованому трактуванні терміну акцентується увага на: узгодженості усіх видів діяльності промислового підприємства; підході до ефективності розвитком як на процесі, який відбувається за послідовними етапами, кожен з яких доповнює попередній, а також на тому, що ефективність розвитку є обов'язковою умовою виконання цілей і задач як поточного функціонування підприємства, так і розвитку на стратегічну перспективу. Досліджені підходи до трактування поняття «ефективність розвитку» промислового підприємства, сформований власний погляд авторів роботи на визначення даного терміну дозволять більш обґрунтовано формулювати напрями оцінки розвитку суб'єктів господарювання при здійсненні усіх видів діяльності у сукупності.

Ключові слова: ефективність, розвиток, промислове підприємство, ефективність розвитку, процес, узагальнення поглядів.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Белопольский М.Г., д.э.н., профессор, вице-президент АЭН Украины, Чигарев Д.В., аспирант

*Приазовский государственный технический университет
Украина, 87500, г. Мариуполь, ул. Университетская, 7*

Необходимость совершенствования управления эффективностью функционирования и развития промышленного предприятия в современных нестабильных условиях хозяйствования позволяет определить эффективность развития как процесс постепенного обеспечения достижения целей развития по видам деятельности предприятия при различных условиях воздействия рыночной составляющей, который включает три основных этапа. Первый этап заключается в мониторинге внешнего окружения предприятия и своевременном реагировании действенными мерами на происходящие изменения; второй этап – в обеспечении эффективности всех видов деятельности на основе согласованности по видам деятельности ресурсных, денежных и товарных потоков; третий этап – в создании конкурентных преимуществ промышленного предприятия на рынках товаров на основе внедрения инноваций. Вероятность достижения целей развития на каждом этапе зависит от достигнутого уровня эффективности развития. В отличие от существующих определений эффективности развития, в предложенном понимании термина акцентируется внимание на таких особенностях: согласованности всех видов деятельности промышленного предприятия; на подходе к эффективности развития как к процессу, который осуществляется последовательными этапами, каждый из которых дополняет предыдущий, а также на том, что эффективность развития является обязательным условием выполнения целей и задач как текущего функционирования предприятия, так и развития на стратегическую перспективу. Исследованные подходы к трактовке понятия «эффективность развития» промышленного предприятия, сформированный собственный взгляд авторов работы на определение данного термина позволят более обоснованно формулировать направления оценки развития субъектов хозяйствования при осуществлении всех видов деятельности в совокупности.

Ключевые слова: эффективность, развитие, промышленное предприятие, эффективность развития, процесс, обобщение взглядов.

EFFICIENCY OF DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

Bilopolsky M.G., Doctor of Economics, Professor, Chigarev D.V., postgraduate

*Priazovsky State Technical University
Ukraine, 87500, Mariupol, Universitetskaya str., 7*

The management of the efficiency of the functioning and development of an industrial enterprise needs to be improved. This is due to unstable business conditions. In these conditions, the effectiveness of development can be defined as the process of gradual achievement of development goals according to the types of enterprise activity. The effectiveness of development is a process that should be achieved under various conditions of the impact of the market component. This process includes three main stages in the opinion of the article authors. The first stage is to monitor the external environment of the enterprise, in a timely response with effective measures on the changes that are taking place. The second stage is to ensure the effectiveness of all activities based on consistency in the types of activity of the flows: resource, cash and commodity. The third stage is the creation of competitive advantages of an industrial enterprise in the commodity markets through the introduction of innovations. At each stage, the probability of achieving development goals depends on the level of development effectiveness achieved. Unlike the existing definitions of development effectiveness, the proposed term emphasizes a number of features: coherence of all activities of an industrial enterprise; on the approach to the effectiveness of development as a process that is carried out by successive stages, each of which complements the previous one, and also on the fact that the effectiveness of development is an indispensable condition for the fulfillment of the goals and objectives of both the current functioning of the enterprise and development for a strategic perspective. This will make it possible to formulate more reasonably the directions for assessing the development of economic entities.

Key words: efficiency, development, industrial enterprise, efficiency of development, process, generalization of views.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток суб'єктів господарювання має прояв у зростанні показників діяльності, які формують прибутковість цієї діяльності, забезпечують конкурентні позиції підприємства у ринковому оточенні.

Таким чином, стан ефективності розвитку визначає: по-перше, параметри ведення бізнесу промислового підприємства; по-друге, забезпеченість підприємства у ресурсній базі; по-третє, стабільність економіко-фінансової діяльності суб'єкта господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню ефективності діяльності підприємств у економічній науці відведено значне місце. Цією проблематикою займалися відомі вчені-економісти, роботи яких докладно проаналізовано у проведеному дослідженні. За даним питанням слід особливо підкреслити праці І.Г. Андрєєвої [1], К.В. Павлова [1], Т.С. Таничевої [2], Н.В. Фарафонової [3], В.А. Харченко [4], М.Дж. Фаррелла [5].

У нестійкий період господарювання постає негайна потреба в ефективних антикризових заходах, які пов'язуються з такими важливими напрямками впливу, як матеріальні потоки, грошові потоки, товарні потоки; фінансові ресурси, технічні ресурси, технологічні ресурси; кадровий потенціал, економічний потенціал тощо.

Тому потребує подальшого дослідження проблема забезпечення ефективності розвитку промислового підприємства в нестабільних умовах функціонування, спричинених політичними діями, неузгодженістю економічних зв'язків у сфері постачання і торгівлі. В умовах, що склалися, ніяк не можна зупинятися на вирішенні поточних проблем, потрібно виявляти механізми забезпечення ефективності діяльності на стратегічну перспективу.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ СТАТТІ

Отже, мета роботи полягає в узагальненні теоретичних положень відносно ефективності діяльності промислового підприємства та обґрунтуванні власних поглядів на визначення ефективності розвитку у діючих умовах функціонування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В цілому ефективність підприємства пов'язується не тільки з його розвитком. Розвиток є однією з головних умов досягнення ефективності господарської діяльності. У сучасних умовах господарювання важливим є урахування підвищення ефективності управління промисловим підприємством за такими категоріями, як:

- ефективність інновацій у різних сферах управління (маркетинг, виробництво, комерція),
- ефективність інвестицій, пов'язана здебільшого із модернізацією виробництва;
- економічна ефективність, що характеризує економічну діяльність підприємства;
- фінансова ефективність, що розглядається через забезпечення фінансової стабільності і стійкості;
- підприємницька ефективність. Має прояв у досягненні конкретної мети діяльності;
- трудова ефективність. Пов'язується із продуктивністю праці персоналу підприємства;
- внутрішня і зовнішня ефективність. Внутрішня ефективність має прояв у зростанні економічного потенціалу; зовнішня ефективність оцінюється такими параметрами, як динаміка ринкової активності, динаміка ділової активності, імідж суб'єктів господарювання.

Однак ефективність розвитку є сенс досліджувати не тільки на мікрорівні як ефективність розвитку окремого підприємства, але й на рівні держави – макрорівні як ефективність розвитку окремих галузей промисловості, як ефективність розвитку країни в цілому.

На макрорівні термін «ефективність розвитку» використовується:

- для опису економічного стану в країні, фази економічного циклу;
- як характеристика торгівельних зв'язків (загальна сума підписаних контрактів, стан розрахунків);

Ефективність розвитку підприємства за своєю суттю тісно пов'язується з іншими основними економічними категоріями. Існування цих зв'язків є цілком обґрунтованим і не викликає сумнівів у автора роботи.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що поняття «ефективність розвитку» тісно пов'язано із:

- а) потенціалом промислового підприємства, зокрема з його видами: економічним, фінансовим, кадровим, виробничо-технічним, ресурсним та іншими видами потенціалу;
- б) конкурентоспроможністю суб'єкта господарювання: здатністю реалізовувати продукцію у визначені терміни за прийнятними цінами;
- в) прибутковістю, результативністю, зростанням діяльності підприємства, що характеризують позитивну сторону розвитку;
- г) змінами на краще у фінансово-економічному стані;
- д) інноваційними перетвореннями, здатними зміцнити потенціал підприємства, забезпечити конкурентоспроможність, підвищити фінансово-економічні показники, досягти позитивних змін у динаміці.

Аналіз вище зазначених літературних джерел та багатьох інших наукових матеріалів з проблем дослідження економічної сутності ефективності розвитку довів, що дане поняття розглядається з різних позицій, які у процесі дослідження було узагальнено і згруповано [1-7]. Схематично погляд авторів роботи щодо підходів до визначення ефективності розвитку підприємства у вигляді схеми подано на рис. 1.

Рис. 1. Підходи до трактування поняття «ефективність розвитку» промислового підприємства

З рис. 1 випливає така теза: на основі узагальнення сутності поняття «ефективність розвитку» слід виділяти п'ять основних підходів при дослідженні даної комплексної економічної категорії.

У процесі дослідження докладно вивчено такий підхід до ефективності розвитку, який пояснює цю категорію, як процес.

На рис. 2 виділено характерні ознаки ефективності розвитку як процесу (рис. 2). Ці ознаки слід ураховувати під час управління ефективністю розвитку суб'єктів господарювання.

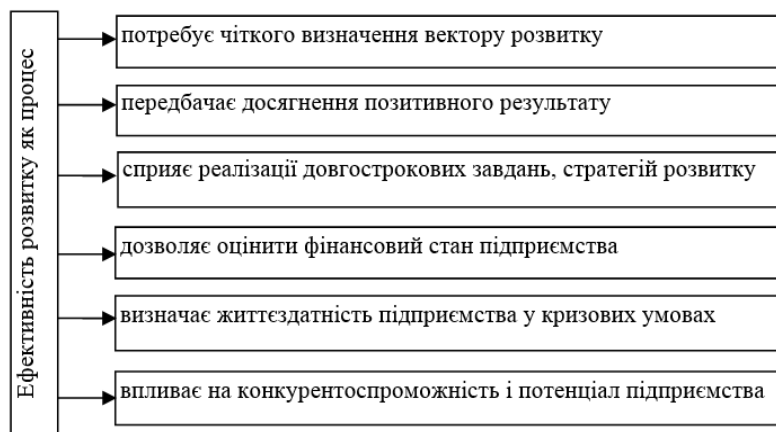

Рис. 2 Характерні ознаки ефективності розвитку промислових підприємств

Як видно з рис. 2, ефективність як процес формує важливі для підприємства показники (пріоритети): стратегію розвитку, результати діяльності, ефективність управління.

ВИСНОВКИ

Отже, необхідність удосконалення управління ефективністю функціонування і розвитку промислового підприємства у сучасних нестабільних умовах господарювання дозволяє визначити ефективність розвитку як процес щодо поступового забезпечення досягнення цілей розвитку за видами діяльності підприємства за різних умов впливу ринкової складової, який включає такі основні етапи, як:

1) моніторинг зовнішнього оточення підприємства і своєчасне реагування на дієвими заходами зміни, що відбуваються;

2) забезпечення ефективності усіх видів діяльності на основі узгодженості за видами діяльності ресурсних потоків, грошових і товарних;

3) створення конкурентних переваг промислового підприємства на ринках товарів на основі запровадження інновацій. Вірогідність досягнення цілей розвитку на кожному етапі залежить від досягнутого рівня ефективності розвитку.

На відміну від існуючих визначень ефективності розвитку, у запропонованому визначенні акцентується увага:

- на узгодженості усіх видів діяльності промислового підприємства;
- на підході до ефективності розвитком як на процесі, який відбувається за послідовними етапами, кожен з яких доповнює попередній;
- на тому, що ефективність розвитку є обов'язковою умовою виконання цілей і задач як поточного функціонування підприємства, так і розвитку на стратегічну перспективу.

Досліджені підходи до трактування поняття «ефективність розвитку» промислового підприємства, сформований власний погляд авторів роботи на визначення даного терміну дозволять більш обґрунтовано формулювати напрями оцінки розвитку суб'єктів господарювання при здійсненні усіх видів діяльності в сукупності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева И.Г. О связи устойчивости и эффективности развития бизнес-структур. *Економічний вісник Донбасу*, 2010. № 2 (20). С. 197–210.
2. Таничева Т.С. Эффективность предпринимательской и управленческой деятельности промышленного предприятия и его связь с конкурентоспособностью. *Экономика и экономические науки*, 2010. № 3 (184). Вып. 24. Экономика. С. 118–121.
3. Фарафонова Н.В. Сутність і складові економічної ефективності господарської діяльності підприємств АПК. *Актуальні проблеми економіки*, 2011. №10. С. 176–185.
4. Харченко В.А. Економічна сутність ефекту і ефективності виробництва. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Зб. наук праць. Маріуполь : Вега-Принт, 2009. С. 312–315.
5. Farrell M.J. The measurement of productive efficiency. *J. of the Royal Statist. Society*. 1957. Vol. 120, № 3. P. 253–290.
6. Большой экономический словарь. [ред. А. Азрилиан]. 7-е изд.: Москва, Институт новой экономики, 2010. 1472 с.
7. Музиченко А.С. Інвестиції як чинник модернізації економіки. *Фінанси України*, 2014. № 3. С. 6–10.

REFERENCES

1. Andreeva, I.G. and Pavlov, K.V. (2010), “O svyazi ustoychivosti i effektivnosti razvitiya biznes-struktur”, *Ekonomichnyi visnik Donbasu*, no. 2 (20), pp. 197–210.
2. Tanicheva, T.S. (2010), “Effektivnost' predprinimatel'skoy i upravlencheskoy deyatelnosti promyshlennogo predpriyatiya i ego svyaz' s konkurentosposobnost'yu”, *Ekonomika i ekonomicheskie nauki*, no. 3 (184), Vol. 24. *Ekonomika*, pp. 118–121.
3. Farafonova, N.V. (2011), “Sutnist' i skladovi ekonomichnoi' efektyvnosti gospodars'koi' dijial'nosti pidpriyemstv APK”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 10, pp. 176–185.
4. Kharchenko, V.A. (2009), “Ekonomichna sutnist' efektu i efektyvnosti vyrobnyctva”, *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noi' vlasnosti*, pp. 312–315.
5. Farrell, M.J. (1957), “The measurement of productive efficiency, *J. of the Royal Statist. Society*, Vol. 120, no. 3, pp. 253–290.
6. Asrilian, A. (2010), *Bolshoy ekonomicheskiy slovar [Big economical dictionary]* Institut novoy ekonomiki, Moscow, Russia.
7. Muzychenko, A.S. (2014), “Investments as a factor of modernization of economy”, *Finansy Ukrainy*, Vol. 3, pp. 6–10.